

Közismert, hogy védőfásítás nélkül a legjobb termőföldet elfújja a szél. Az utóbbi években éppen a meliorált területeken volt rá példa bőven.

Ha a térségi komplex meliorációra juttatott 90 milliárd Ft-nak csak 1%-át lehetne védőfásításokra fordítani, több mint 15 ezer ha erdősítésre nyílna lehetőség. Ez csaknem 40 ezer km fasort vagy 6—7 ezer km erdősávot jelentene. A Püspökladányban levő ERTI báziskísérletek általában üzemszerű megoldásokat tartalmaznak. Ezek a kísérletek alkalmasak a gyakorlati fogások bemutatására, szemléltetésére is.

Kíváncsinos lenne, hogy ezt a világviszonylatban is egyedülálló erdőkomplexumot mielőbb kísérleti modell területté nyilvánítsák.

A komplex meliorációs kutatások keretében öt modell területet létesít a mezőgazdaság. Javasoljuk, hogy ezek közül az egyik a 60 éves szikkísérleti erdő komplexum legyen.

Meggyőződésünk, hogy ez a modell segíthetné leginkább a komplex meliorációban érdekelt üzemek, intézmények munkáját.

VADELTARTÓÉRTÉK-SZÁMÍTÁS ENERGIAMÉRLEG ALAPJÁN

Az eltartható vadlétszám meghatározásának egy új módszere révén produkciobiológiai számítások vezetnek el a vadeltartóérték meghatározásához. A produkciobiológiának a vadgazdálkodásban történő alkalmazása ma már számos országban megszokott gyakorlat, hazánkban azonban még a kezdeti lépéseknél tartunk. A nagyvadállomány és környezetének növényvilága közötti kapcsolatokra, összefüggésekre vonatkozó vizsgálatok, a produkciobiológiának a vadgazdálkodásba történő bevezetése fényt deríthet a ma még alig ismert törvényszerűségekre. Ha ismerjük egy nagyvad-populáció energiamérlegét és a rendelkezésre álló tápanyag energitartalmát, nemcsak az eltartható létszámmra kapunk választ, hanem előre meg lehet mondani a várható biomassa növekedés (vadhúshozam) mértékét is.

Az egyik alapvető feladat a vadfajok táplálkozásának vizsgálata, a napi táplálékfelvétel során a szükséges bruttó energiamennyiség meghatározása. Erre vonatkozóan *Albritton* ad meg függvénykapcsolatot, mely a testsúly és a táplálékfelvétel közötti összefüggést mutatja. Egyéb irodalmi adatokkal és a Budapesti Állatkertben alkalmazott takarmányozási normák figyelembevételével, valamint a különböző növényi részek energiatartalmának ismeretében meghatározható a különböző vadfajok napi bruttó energiaszükséglete.

A vadeltartó érték számításához elegendő a bruttó energiaszükséglet ismerete, mivel a napi táplálkozás során ez az energiamennyiség kerül a szervezetbe. Az energiafelhasználás további útja az eltartható vadlétszám meghatározása szempontjából közömbös.

Kérődző vadfajaink energiaszükségletét a túloldali táblázat szemlélteti.

Az évi átlagos energiaszükséglet némi kerekítést tartalmaz és az adott korú egyedek energiaszükségletének átlagát tartalmazza.

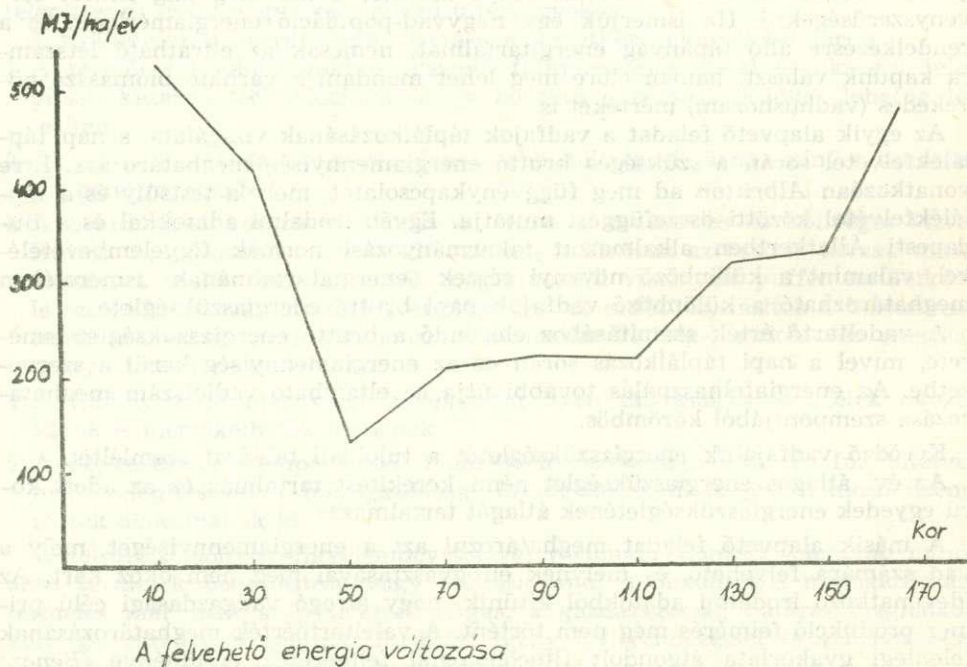
A másik alapvető feladat meghatározni azt a energiamennyiséget, mely a vad számára felvehető, és melynek elfogyasztásával még nem okoz kárt. Az idevonatkozó irodalmi adatokból kitűnik, hogy átfogó vadgazdasági célú primer produkció felmérés még nem történt. A vadeltartóérték meghatározásának jelenlegi gyakorlata átgondolt fitocönológiai felmérések eredménye (*Bencze*

Kérődző vadfajaink energiaszükséglete

Vadfaj	Napi bruttó energiaszükséglet MJ/nap	Évi bruttó energiaszükséglet GJ/év	Átlagos energiaszükséglet GJ/év
Szarvasbika	75,60	27,60	
Szarvastehén	56,70	20,70	24,0
Szarvasborjú	37,80	13,80	
Dámbika	28,35	10,35	
Dámtehén	20,80	7,60	9,0
Dámborjú	16,38	5,60	
Ózbak	12,24	4,47	
Ózsuta	9,45	3,45	4,0
Ózgida	7,94	2,90	
Muflonkos	19,53	7,13	
Muflonjuh	15,12	5,52	6,3
Muflonbárány	11,20	4,37	

1972), melyet néhány mintaterületen végzett felmérés egészített ki. Biológiai, botanikai célú produktióméréseket az IBP program keretében végeztek Magyarországon.

Számos adat található a külföldi irodalomban. Ezek közül *Szmirnov* és *Molcsanov* vizsgálatai a legátfogóbbak. A Szovjetunió európai területein álló fenyő és lombos állományokhoz mérték a primer produktó változását. Nemcsak a fitomassza tömegét adták meg, hanem annak energiatartalmát is számították, mely egyezést mutat számos más szerző által megadott energiaértékkel (*Gyllenberg, Gollay*). Az adatok felhasználásával igyekeztem a télen rendelkezésre álló táplálék energiáját meghatározni abból kiindulva, hogy a télen felvehető energia töredéke (kb. 10–15%) a nyárinak és ennek az energiatartalomnak is csak egy részét (15–25%) fogyasztja el a vad (*Bencze 1972; Köllös 1979*).

A különböző korú és összetételű állományok összehasonlítása után energia-kategóriák kialakítása volt a cél, melyek valamelyikébe aztán minden állomány besorolható. A felvehető energia változását grafikon szemlélteti.

A kapott adatok a felmérés természetéből adódóan átlagos értékek. Bár napjainkban a biológiai kutatásokban egyre inkább cél az egzakt matematikai módszerek alkalmazásának lehetősége, mégsem szabad megfedkezünk arról, hogy a természet egy polifaktoriális rendszer, melyet nem mindig lehet egyetlen matematikai formulával kifejezni. Minél több faktort vizsgálunk, annál inkább csökken a hibalehetőség. A primer produkció nagyságát is számos tényező befolyásolja. Ezek további vizsgálata pontosíthatja a már meglevő eredményeket.

A felmérések során felismerhető törvényszerűségek figyelembevételével öt kategória kialakítása látszik célszerűnek.

- I. kategória 0,54 GJ/ha/év
- II. kategória 0,43 GJ/ha/év
- III. kategória 0,32 GJ/ha/év
- IV. kategória 0,21 GJ/ha/év
- V. kategória 0,12 GJ/ha/év

Ha elfogadjuk a jelenlegi vadeltartó osztályokba sorolt állományok egymáshoz viszonyított arányait, melyet összehasonlító fitocönológiai vizsgálat előzött meg, úgy ez alkalmazható az energiakategóriákba történő besoroláskor is. A vadászterület állományainak energiakategóriákba történő besorolása, az egyes kategóriákra jellemző energiaértékkel való beszorzás és az összesítés után megkapjuk a vadászterületen meglevő felvehető energiamennyiséget.

A vadfajonként eltartható vadlétszám meghatározásánál a felvehető energiamennyiséget osztjuk fel a kívánt mértékben, és a vadfajra jutó energiamennyiség és az adott vadfaj napi bruttó energiaszükségletének hányadosa adja az eltartható vadlétszámot. Az energiamennyiség felosztásánál iránymutató lehet az „Útmutató a vadgazdálkodási üzemtervek készítéséhez” című kiadvány által javasolt vadfajmegoszlás. Az eljárással elkerülhető a terület-redukálás és a szarvasegység alkalmazása.

Az energiamérleg alapján történő vadeltartóérték-számításhoz szervesen hozzátartozik az energiamérleg alapján történő vadtakarmányozás kérdése is. Jelenleg ez a módszer is kidolgozott és a későbbiekben erre célszerű visszatérni.

A módszer alkalmas számítógépes feldolgozásra. Az állományszabályozás kérdéseivel kiegészítve egy programot készítettem COMMODORE 64 típusú gépre, mely alkalmas egy vadgazdálkodási egység területén eltartható vadlétszám meghatározására, az állományszabályozás, a természetes és mesterséges takarmányozás megtervezésére.

RÓNAI FERENC

A lapban megjelent tanulmányok szerzői: Dr. Babos Károly tud. főmunkatárs, FKI, Budapest; Fogay János tud. főmunkatárs, osztályvezető h., ERTI, Budapest; Csiba Béla erdőmérnök, Délalföldi EFAG, Gyula; dr. Csonlos Gyula a MÉM ERSZ főigazgatója, Budapest; Gerely Ferenc MÉM EFH osztályvezető, Budapest; Huszárné Székely Gizella tud. főmunkatárs, ERTI, Budapest; dr. Kapusi Imre ERTI kutatóállomás igazgatója, Püspökladány; dr. Márkus László ny. tud. főmunkatárs, Sopron; dr. Mátyás Csaba tud. főmunkatárs, Szombathely; dr. Pagony Hubert ny. tud. tanácsadó, Budapest; dr. Pankotai Gábor ny. egyetemi tanár, Hegykő; Rónai Ferenc erdőmérnök-tanár, Szakközépiskola, Sopron; dr. Szappanos András egyetemi docens, EFE, Sopron; dr. Szontágh Pál tud. tanácsadó, ERTI, Mátrafüred; dr. Tibay György az OEE főtitkárhelyettese, Budapest; Wittner Ferenc ny. erdőmérnök, Debrecen.